

गती अन्ते बृहदिति यजुः तद्विनियोगमाह का° [१६. ५. ११.] आसन्त्यां करोति बृहदिति । बृहदिति यजुषा उख्याग्निमासन्त्यां स्थापयतीति सूत्रार्थः ॥ हंस इति मन्त्रस्तु व्याख्यातः [१०. २४.] ॥ १४ ॥

सीद् त्वं मातुरस्या उपस्थे विश्वान्यग्रे वयुनानि विद्वान् ।

मैनां तपसा मार्चिषाभिर्शोचीरुत्तरस्याऽ शुक्रज्योतिर्विभाहि ॥ १५ ॥

का° [१६. ५. २०.] उपतिष्ठते सीद् त्वमिति । आसन्दोनिधानानन्तरमुख्याग्निमुप-
तिष्ठते ऋचां त्रयेणेति सूत्रार्थः ॥ अग्निदेवत्या त्रिष्टुप् । हे अग्ने त्वं मातुः मातृस-
माया अस्या उखाया उपस्थे उत्सङ्गे सीद् उपविश । कीदृशस्त्वं विश्वानि वयुना-
नि सर्वान् ज्ञानोपायान्विद्वान् ज्ञानन् सर्वपदार्थतत्त्ववेदी सन्नित्यर्थः । किं च ए-
नामुखां तपसा संतापिन माभिर्शोचीः मा संतापय अर्चिषा ज्वाल्या च माभिर्शो-
चीर्मा दीपय तपः कार्यमर्चिः कारणं कार्येण भूयांस्तापो भवति कारणेन तपित्
तदुभयं मा कुर्वित्यर्थः अस्यामुखायामन्तर्मध्ये शुक्रज्योतिः निर्मलप्रकाशः सन् वि-
भाहि विशेषेण दीप्यस्व ॥ १५ ॥

अन्तरग्रे रुचा त्वमुखायाः सदने स्वे ।

तस्यास्त्वऽ दूरसा तपन्जातवेदः शिवो भव ॥ १६ ॥

अग्निदेवत्ये द्वे अनुष्टुभौ । हे अग्ने त्वमुखाया अन्तः मध्ये स्वे सदने स्वकीये
स्थाने रुचा दीप्त्या युक्तः सन् सीदिति शेषः । किं च जातं-जातं विन्दतीति जा-
तवेदाः तस्य सम्बोधनं हे जातवेदः सर्वज्ञ जातं वेदो ज्ञानं यस्येति वा जातवि-
ज्ञान तस्या उखायाः शिवः कल्याणकारी शान्तो भव किं कुर्वन् दूरसा ज्योति-
षा तपन्प्रतपन् सन् ॥ १६ ॥

शिवो भूत्वा मर्त्यमग्रेऽग्र्यो सीद् शिवस्त्वम् ।

शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वं योनिमिहासदः ॥ १७ ॥

हे अग्ने मर्त्यं मर्त्यं शिवः शान्तो भूत्वा अग्र्यो अनन्तरं शिवः सीद् सर्वात्मना
शान्तः सन्नुपविश । सर्वा दिशः शिवाः शान्ताः कृत्वा इहास्यामुखायां स्वं योनिं